

Tolmetus ja talitus

TALLINNAS,

Pagari uul. nr. 1

Tolmetaja kõnetunnid

kella 12—1.

SÕDUR

SÕJAASJANDUSE AJAKIRI.
ILMUB ÜKS KORD NÄDALAS
ülemjuhataja staabi väljaandel.

Tellimise hind:

1 aas'a peale 40 marka.

1/2 " " 20 "

1/4 " " 10 "

Kuulutuste ja teada-

annete hind: Iga kor-

pusrea eest 1 mark.

Tellimisi ja kuulutusi võtavad vastu kõik wabarilgi postiasutused ja era-raamatukauplused.

№ 12

Laupäeval, 20. märtsil 1920.

II. aastakäik

Soomusrongide diviisi ülem polkownik Parts.

Karl Parts sündis 16. juulil 1886 Tortu maakonnas Otepää kihelkonnas Arula wallas Tüüri talus. Oma eelhariduse sai ta linnatoolis. Pärastpoole valmistas ta end küpsusekõnni vastu, kuid maailmasõda tuli wahale ja nii jäi eksam tegemata.

Maailmasõja lõpetas Parts kapteni aukraadiga. Saksia okkupatsiooni ajal töötas Parts ühes teistega „põranda all“, et luua kaitseliitu isamaa peastmiseks wõõra ille alt. Pärast Saksia okkupatsiooni wõimude lahtumist Gestist oli kapten Parts kapten Pitka paremaks käeks soomusrongide loomisel.

Kapten Parts määrati esimehe soomusrongi komandandiks. Waenlane oli sel korral juba pool Gestimaad oma alla heitnud, kui kapten Parts oma soomusrongiga wälja sõitis. Jõuti Negwiidu raudteejaama juure — ja siin pani soomusrong suurtükid hüüdma. Soomusrong jõudis ägedalt wõideldes samm-sammult edasi, kus juures jalawägi kaasa aitas. Waenlane oli tagasi lööbunud ja Tallinn hädahüft pääsnud. Warsti

peale selle jõudsid Soome abiwäed päralt ja siis hakkas juba edutam pealetungimine. Wõideldes jõuti Lehtse jaamani, warsti langes ka Tapa raudteedõlm meie kätte. Küüd oleks wõinud natulene hinge tagasi tõmmata, kuid Parts ei olnud sellega nõus. Oli andmeid, et waenlane wägesid juure saab ja et Sänesella alla Tartu lähedal kawatsetakse igats juhtumiseks

miinid panna. Kõike seda kofku wõttes otustas Parts riibimata edasi tungida ja Tartut enamlaste terrori alt wabastada. Seisukord oli äärmiselt kriitiline, rongid liikusid waenlaste seljatagust mööda, meeskond oli wäsinud, kuid siiski otustas Parts edasi tungida, kuigi tal ülemuse poolt käsku ei olnud. Rakke jaamaast edasi sõites hakkas ka meeste tuju tõusma, nõnda et peale wihaste wõitluste Tartu lähedale jõuti. Teise rongi peale määras Parts kangelase kapten Irwe, kes wiimati langes, — ja nii peeti ühiste jõududega Tartu linna saatuse pärast wõitlust. Enamlasted kaifusid wastupanekut organiseerida, kuid meie wahwate soomusrongide tule eest, kus wahel kapten Parts ise suurtükist laenguid wälja puistas, pidid kummunistid Tartust taganema. 14. jaan. 1919 a. sõitis kapten Parts edasi, et põgenewale waenlasele wiimast hoopu jagada. Edulalt wõeti Kõo ära, selle järele langes Elwa meie kätte — kapten Parts sõitis wõideldes edasi. Kuid, 23. jaan.

Polkownik Parts.

1919. a. tabas teda Britsu pooljaama juures waenlaste shrapnelli kild. Haaw ei olnud elutarbetaw, kuid siiski oli haawatul 2 rasket werekihwtitust. 29. aprillil sai Parts terweks ja määrati soomusrongi diviisi ülemaks.

Ülesnäidatud wahwuse ja suurte sõjaliste teenuste eest ülendati kapten Parts alampolkownikuts ja hiljemini polkownikuts.

E. T.

Sisukord.

Ametlik osa:

1. Ülendused.
2. Väljavõtted Sõjavägede Ülemjuhataja päevakäskudest.
3. Sõjaministri päevakäskud.

Üleüldine osa:

1. Soomusrongide diviisi ülem polkownik Paris (pildiga lehe eesotsas.)
2. Sõjamälestuste kogumisele! (Uniwer)
3. Sõjaväe marsšilaulud (Wiltrop).
4. Languvad wendadele (Wiltrop).
5. Segateated.
4. Kirjawastused.
5. Kuulutused.

Ametlik osa.

Ülendused.

Wäljavõtted käskudest Wabariigi sõjavägedele.

№r. 433.

Tallinnas, 8. märtsil 1919.

§ 1. 5-st jalamäe polgust alamkapten Woldeemar Karing ülendatse kapteni, wanusega 22-st märtsist 1919.

§ 2. 2-st piiriküti bataljonist alamkapten Oskar Särew ülendatse kapteni, wanusega 29-st novembrist 1919.

§ 3. 8-st piiriküti bataljonist alamkapten Eduard Saulep ülendatse kapteni, wanusega 14-st detsembrist 1919.

§ 4. 7-da piiriküti bataljoni ülem alamkapten Hans Preismann ülendatse kapteni, wanusega 12-st jaanuarist 1920.

§ 5. Lalaroopalise soomusrongi nr. 2 pealt leitnant Johan Siob ülendatse alamkapteni, wanusega 14-st oktoobrist 1919.

§ 6. 2-se diviisi staabist leitnant Aleksander Krus ülendatse alamkapteni, wanusega 22-st jaanuarist 1920.

§ 7. Alpool tähendub Kalewi Malewa polgu ohwitserid ülendatse:

Alamleitnantidest — leitnantidest:

1. Johannes Aro, wanusega 2-st septembrist 1919.
2. Arnold Reigardt, „ 12-st detsembrist 1919.

§ 8. Soomusrongide diviisi tagawara bataljonist alamleitnant Erich Haas ülendatse leitnandiks, wanusega 19-st juunist 1919.

§ 9. Alpool tähendub 8-da jalamäe polgu ohwitserid ülendatse:

Sipnikkudest — alamleitnantidest:

1. Viktor Lõoke, wanusega 1-st maisist 1919.
2. Albert Puusepp, „ 5-st juulist 1919.

§ 10. 2-st ratsapolgust lipnik Karl Jurko ülendatse alamleitnandiks wanusega 17-st juunist 1919.

§ 11. Riisaroopaliste soomusrongide batariist lipnik Oskar Uritam ülendatse alamleitnandiks, wanusega 19-st oktoobrist 1919.

§ 12. Alpool tähendub 9-da jalamäe polgu ohwitserid ülendatse:

Sipnikkudest — alamleitnantidest:

1. Harry Ottmann, wanusega 12-st weebuarist 1920.
2. Richard Rotberg, „ 12-st weebuarist 1920.

№r. 434.

Tallinnas, 8. märtsil 1920.

§ 1. Sõjaväe Kortereri Walitsuse korteri osakonna ülem kapten Woldeemar Koff kinnitakse wäljateenitud aja eest sõjaväes alampolkowniku auastes, wanusega 21. novembrist 1918.

§ 2. Alpool tähendub Sõjakooli ohwitserid kinnitakse wäljateenitud aja eest järgmisesse auastesse:

Alamkaptenist — kapteniks:

1. Heinrich Paawijan, wanusega 1. jaanuarist 1917.

Alamleitnantidest — leitnantidest:

1. Hans Kaasik, wanusega 1. jaanuarist 1917.
2. Eduard Villak, „ 5. detsembrist 1917.

§ 3. Suurtükiväe Walitsuse Sõjariistade ladust lipnik Peeter Lauri kinnitakse wäljateenitud aja eest alamleitnandi auastes, wanusega 24. detsembrist 1915.

§ 4. Alpool tähendub Sõjaväe Warustuse ülema nooremad käskudeläitjad ohwitserid kinnitakse wäljateenitud aja eest sõjaväes järgmisesse auastesse:

Alamleitnandist — leitnandiks:

1. Tõnis Kurrikoff, wanusega 1-st jaanuarist 1917.

Sipnikust — alamleitnandiks:

1. Julius Lepson, wanusega 18. weebuarist 1917.

§ 5. Sõjaväe Transporti ja Etapi Walitsuse Transporti ja Etapi osakonnast alamkapten Magnus Needer kinnitakse, wäljateenitud aja eest sõjaväes, kapteni auastes, wanusega 16. novembrist 1917.

§ 6. Tartu wah-etapi komando ülem lipnik Edgar Ralmus kinnitakse wäljateenitud aja eest alamleitnandi auastes, wanusega 15. septembrist 1917.

§ 7. Sõjaväe Intendandi Walitsusest lipnik Willem Männik kinnitakse wäljateenitud aja eest wäes, alamleitnandi auastes, wanusega 1. jaanuarist 1917.

§ 8. Alpool tähendub Sõjavägede Ülemjuhataja Staabi Komandandi jaoskonna ohwitserid kinnitakse wäljateenitud aja eest:

Leitnandist — alamkapteniks:

1. Aleksander Gutmann, wanusega 1. jaanuarist 1917.

Alamleitnandist — leitnandiks:

1. Alfred Desterblad, wanusega 22. oktoobrist 1917.

§ 9. Auto roobust alamleitnant Wladimir Struss, kinnitakse, wäljateenitud aja eest sõjaväes, leitnanti auastes, wanusega 27. märtsist 1916. a.

§ 10. Sõjaväe kontrollist lipnik Johannes Luikmil, kinnitakse wäljateenitud aja eest sõjaväes, alamleitnandi auastes, wanusega 22-st maisist 1916.

§ 11. Alpool tähendub Sõjaväe Warustuse ülema asjade walitsuse refermi ohwitserid kinnitakse wäljateenitud aja eest järgmisesse auastesse:

Alamleitnandist — leitnandiks:

1. Ernstaj Mogula, 15. aprillist 1917.

Lipnikust — alamleitnandiks:

1. Johannes Rondaš, wanusega 1. novembrist 1917.

Nr. 435.

Tallinnas, 8. märtsil 1920.

Alambasse Käsus Babariigi Sõjavägedele Sõjaminiistri poolt kinnitand auastme tõrgendus:

Sõjaväe ringkonna kohtu alaline liige alampolkownik Hindrik Wahtramäe kinnitakse polkowniku auastes, wanusega 9-st oktoobrist 1919 a. arwates, Püha Georgi st. § 49 põhjal.

§ 2. Alambasse Käsus Babariigi Sõjavägedele Sõjaminiistri poolt kinnitand auastme tõrgendused:

Allpool tähendud Tallinna kuulpildurite roodu ohwitserid ülendatse kiiduwäärt teenistuse eest järgmisesse auastesse:

Leitnandiks — alamkapteniks:

1. August Tõgi, wanusega 6-st jaanuarist 1920.

Alamleitnandiks — leitnandiks:

1. Johan Ristisaar, wanusega 8. jaanuarist s. a. Lipnikust — alamleitnandiks:

1. Alfred Karil, wanusega 22-st oktoobrist 1919.

Nr. 436.

Tallinnas, 8. märtsil 1920.

§ 1. Allpool tähendud 1-se jalawäe polgu ohwitserid ülendatse kiiduwäärt teenistuse eest järgmisesse auastesse:

Alamkapten — kapteniks:

1. Heinrich Liibus, wanusega 18-st aprillist 1919.

Leitnandid — alamkapteniteks:

1. Artur Simson, wanusega 21-st juulist 1919.

2. Harry Eilienthal, „ 8-st septem. 1919.

3. Johannes Grant, „ 15-st weebr. 1920.

Alamleitnandid — leitnantideks:

1. Felix Bellmanu, wanusega 31-st juul. 1919.

2. Roman Jaworsky, „ 19-st nov. 1919.

3. Tõnis Rohw, „ 25-st detš. 1919.

§ 2. Allpool tähendud 4-da jalawäe polgu ohwitserid ülendatse:

Alamkaptenid — kapteniteks:

1. Georg Baher, wanusega 31-st detš. 1919.

2. Friedrich Kuhlberg, „ 21-st jaan. 1920.

Leitnant — alamkapteniks:

1. August Rast, wanusega 27-st septembrist 1919.

§ 3. Käst Babariigi Sõjavägedele 21 septembrist 1919. nr. 182 § 7 muudetatse järgmiselt: lipnik Aleksander Vandsberg ülendatse wäljateenitud aja eest Babariigi sõjaväes alamleitnandiks, wanusega 1-st detš. 1918.

Nr. 440.

Tallinnas, 12. märtsil 1920.

§ 1. Merekindluste ülema käsutada olem leitnant Artur Reisberg kinnitakse wäljateenitud aja eest wanema leitnandi auastes, wanusega 24-st juunist 1917.

§ 2. Määriskirjale „Lennu“ pealt noorem leitnant Johannes Blaks kinnitakse, wäljateenitud aja eest leitnandi auastes, wanusega 1. septembrist 1917.

Nr. 441.

Tallinnas, 12. märtsil 1920.

1-se jalawäe polgu ülem kapten Aleksander Puul

ülendatse kiiduwäärt teenistuse eest alampolkownikuts, wanusega 20 oktoobrist 1919.

Sõjavägede Ülemjuhataja:

Kindralstaabi Kindral-Major Laidoner.

Wäljawõttes Sõjavägede Ülemjuhataja päewakästudest.

Nr. 1173.

Tallinnas, 8. märtsil 1920.

Haigemajades wäljalirjutatamad endises Põhja-Lääne armees teeninud wäljamaa alamad tulewad maakonna Rahwawäe ülematele saata, kes neid linna ehk maakonna Politsei ülemale edasi annawad nende kohta käiwate üleüldiste määruste järele talitamiseks.

Nr. 1191.

Tallinnas, 11. märtsil 1920.

Käsen haigemajade ja arstlike asutuste administratiivpersonalile, kes külgehallawate haigetega alalises kokkupuutumises on, järgmiselt päewaraha maksta, 1. jaanuarist s. a. arwates:

a) Majanduse ülematele ja komendantidele, päewas — 25 marka.

b) Majanduse ülemate abidele, komendantide abidele, asjaajajatele ja nende abidele päewas 15 marka.

Nr. 1192.

Tallinnas, 11. märtsil 1920.

Minu päewakäsu nr. 806 täiendan sellega, et loomalaatsaretides wäljapraagituid hobuseid võib müüa oksjoni teel ka nende põllupidajatele, kellele walla-walitsused tunnistused annud, et neil õigus on sõjaväest kõlbmata hobust osta.

Nr. 1204.

Tallinnas, 15. märtsil 1920.

Asutawa Rõugu poolt on 19 detsembril 1919 a. otjus wastu wõdetud 1920 a. wõidulaenu wäljaanda. Laen jaguneb 10.000 seeriasse, iga seeria 100 piletit. Pileti ostuhind on 105 Eesti marka, tema nimeline wäärtus 100 Eesti marka, mille riik wälja makjab, kui pileti kustutamise alla läheb. Wõtta võib palju, sest et loofimisi iga aasta 4 korda peetatse, arwates 1920 a. kuni 1930 aastani; iga kord loofitakse wõiduna 1.000.000 Eesti marka wälja, kottu 40.000.000 marka. Wõidud on järgmisel: 1 wõit — 250.000 mk., 1 wõit — 100.000 mk., 1 wõit — 50.000 mk., 5 wõitu — 10.000 mk., 12 wõitu — 5000 mk., 20 wõitu — 2000 mk., 60 wõitu — 1000 mk., 500 wõitu — 500 mk. ja 1400 wõitu — 100 marka.

Beale selle on praeguse wõidulaenu juures ostjatele veel üks hea tingimine jätud: nimelt wõtab pileti, mis kord juba wõitnud, ka edaspidistest loofimistest oja, kuni kustutamisele tule-

miseni, mis aga alles 1925 a. peale hakkab, nii et kõik piletid 5 aastat, see on 20-ft loo-
simisest termelt osa võtavad, teised aga selle
järele kuni 40-ne loosimiseni, kuidas nad loosi-
järele kustutamisele tulevad. Sellega võib üks
ja teine pilet, heal juhtumisel, kuni 40 korda
võtta.

Nii võimaldab praeguse võidulaenu oman-
damine igapäevale majanduslikelt haljale olale
peasmiselt, peale suure toetuse, mis ta noorele
riigile rahaliselt annab ja sellega tema iseseisvust
kindlustab.

Esimene loosimine on 1. aprillil käesoleval
aastal ja loosimisest võtavad osa ainult need
piletid, millede eest raha rentidesse ehk Riigi-
kassasse sisse on makstud, sellepärast tuleb 1.
aprilliks piletid arved täiesti ära diendada:
müüdute eest raha sisse maksta ja müümata jää-
nud tagasi anda.

Asja hõlbustamiseks ja läbiviimiseks käen
kõiki väeosade ja asutuste ülemaid Riigikassa
Peavalitsusest ehk lähemast renteist müügi jaoks
võidulaenu piletid nõutada. Piletid saab sõja-
väeosadele ja asutustele awansina antud, kuna
raha peale müümisel rentidesse sisse maksta tuleb.
Piletid saab nõudmistele järele, mis väeosa üle-
ma ja majanduse ülema allkirjast kannavad.
Wäljalootamine ja müümine jääb majanduse
ülema korraldada. Piletid tuleb nõutada umbes
järgmisel armul: polgule — 200 tükki, ülitule
pataljonile — 100 tükki, bataveile — 25 ja
nõnda ka teistes väeosades, proportsionaalselt
toodud tabelit väeosa suuruse järele aluseks võttes.

Wäeosa, kes ühe ülemaltähendud osa piletid
ära on müünud, võib järgmise kogu neitsamas-
tel tingimistel saada. Peale üleüldise formaalse
tänu võivad väeosad 2 marka pileti müügi hin-
nast endale pidada, see on, nad maksavad
rentidesse 103 marka, kuna 105 marga eest
müüvad, milline raha müümisest osavõtjate wa-
hel ära tuleb jagada. Asjaga käsen rutuliselt
algust teha.

Sõjavägede Ülemjuhataja,
Kindralisaabi Kindral-Major Laidoner.

Wäljavõtted Sõjaminiistri päewakäskudest.

Nr. 38.

Tallinnas, 13. märtsil 1920.

Minu päewakäsu nr. 21, 10. weebr. s. a. punkt 4
muudan järgmiselt:

Kõigile reservi ja ajapikendusele lastud sõjaväe-
lastele jäetakse kätte üks sinel, müts, french, ühed püksid
ja ühed nahksaapad. Peale selle jäetakse neile kätte
kõik kilm ihupeesu, sokid, jalarätikud ja kindad.

Kõik muu riigi varustus, nii kui: sõjariistad, laste-
moon, kasutad, miltsaapad, soe pesu, muud riided kui

ka muu varustus tuleb enne wabastamist sõjaväe-
lastelt ära võtta.

Uuemad sinelid tuleb reservi ehk ajapikendusele
lastud sõjaväelastelt ära võtta ja nende asemel wane-
mad anda. Sõjaväelased, kes on mobiliseeritud peale
1. det. 1919 a., ei saa mingisugust koonu riidet ligi.

Puuduwate asjade eest tuleb raha sisse nõuda
ainult siis, kui kindlaks on tehtud, et asjad on ära
kaotatud kas kurtahhlikelt või hooletuse tõttu.

Nr. 39.

Tallinnas, 14. märtsil 1920.

Awaldan teadmiseks Wabariigi Walitsuse otsuse:
„Wabariigi Walitsus otsustas 11. märtsil s. a.
Haridusministri ettepanekul lubada ajapikendust kuni
1. juulini 1920 a. kõigile neile õpilaste pataljonides
teenivatele kõrgema rahwa-, taubaudus-, muusika-,
kunst- ja tehnikate koolide õpilastele, kes tänawu ke-
wadel kursuse peawad lõpetama.

Kindralisaabi Kindral-Major Larka.
Sõjaminiistri eest.

Üleüldine osa.

Sõjamälestuste kogumisele!

Wabaduse võitluse heroilsem ajajärk on lõppe-
mas. Malewa lähed koju ja wiib enesega kaasa
kaunimad leheküljed meie noorest ajalooft. On kindel,
et suurem osa sõjamälestusi ja üleelamisi läheb hauda
ühes nende omanikkudega.

Oleks kahju, kui praegune ajalooline moment kind-
late ajalooliste dokumentide ja materjaali puudusel
jääks tulewastele põlmedele teesmiselt selgusetaks,
nagu enamasti kõik meie läinud ajalugu.

See oleks tulewikus suureks etteheitiks meie aja-
järgu lohutale ja wähele waimlisele hurwile — neile,
kes on kogustatud hoolitsemata mainitud dokumentide
peastmise ja fikseerimise eest — see on: meie rahwa-
wäe waimliselt hurwitatud ringkondide.

Mitte ainult tulewasele ajaloolasele, waid ka prae-
gusele wäeteadlasele patub meie wabaduse sõda wõr-
ratut teaduslikku hurwi. Mis sugune on meie tempera-
mendile wastaw taktika sihtjoon wäe juhutamises ja
wõitluses? On igal juhatajal oma taktika, wõi on
rahwa temperament ses suhtes ühtlasi jooni loonud?

On meie taktika, kui Wene koolist läbitäinud sõja-
wäel, Wene eeskujude kopeerimine, wõi on siin
omapärased wõtteid leitnud, mis meil kasulik oleks
edasi kultiveerida? — Selle küsimuse peale ei wõi
wastata, mõnele ülitule näitele wõi juhustlikele and-
metele tugedes, waid kogu meie wabadussõja wõit-
luse momente pildistades ja wäejuhtide — Ülemju-
tajast kuni rühma ülemani — kogemusi ja wõtteid
wõrrelles.

Mis sugused dokumendid meie wabaduse sõjast
oleksid lähtjad tulewasele ajaloolasele ja praegusele
wäeteadlasele?

Esitaks muidugi kõik meie sõjaväe osade ja asu-
tuste ametlikud käjud, päewakäjud, ettekirjutused, ra-
portid, ettekanded, wahetirjad — ühesõnaga, kõik kirja-
wahetus ja statistilised teated.

Kuid see kirjawahetus võimaldab ainult meie
wabaduse sõja tegemuskawa jälgimist; ajajärgu wai-
mu, entusiasmi ja ülitäheksu ei sijalda tema mitte.

Selleks tarvitseme elava hinge elawat ja pildikat kujutlust Wabaduse sõja kangelasilt.

Wabadusõda walgustawaks materjaliks mõiks lugeda ka sõjaaegist ajakirjandust ja selles amaldatud lahingu- ja elulookirjeldufi.

Kuid ajakirjanduses ilmunud lahingu kirjeldusi ei maksa tõsijelt võtta. Nad tulewad harilikult mitte-sõjawäelastelt ja on sihiliku otstarwega: meeolelu luua — ja seega ei sihalda nad mitte täielist ajaloolist tõtt.

Ainult Wabaduse sõjast osawõtjate päewaraamatutes, sõdurite omawahelises wõttes lahinguis, wõltsimatus humooris, wõitlustest, häbaohudest ja raskustest osawõtja lihtsast ja lapsemeelses lahingu kirjelduses, lehwib täiel mõõdul mrie Wabadusõja kangelaselit waim. Meie Wabadusõja tahtlik kohtu annab roodu ülem wäärtuslikuma materjaali.

Mitte millegagi seletataw ja andeks andmatu oleks, kui see tähtis ja wõrratu teaduslik materjaal meie tulewases kultuuriloos puuduks. Waewalt aimab selle suurust ja tähtsust praeguse aja materialistlik aju.

Ühes Wabadusõja tegelaste nimelega lähewad hauda ka nende heroilised kujud. Mis meie waimline ja hingeline kultuur ja iseäranis meie kirjandus sellega kaotaks, on praegu waewalt aimataw. Ainult need, kes on olinud meie läinud ajaloo pöördepunktide wäikeste ja suurte tegelaste elawaid, reaalseid kujusid ja on erandita leidnud ainult hämaraid muinašnjutte, — ainult need wõiwad aimata, misjuguse wõrratuma kultuurilise ülesande ees meie seisame, praeguse ajajärgu, iseäranis Wabadusõja kangelaste heroilisi isikuid ja tegusid kirjalikult ajaloo lehelülgile fikseerides.

Sellepärast kõik, kes endas jõudu tunnewad pilku enesesse ja oma tegewuse peale heita ja end armustada, — Wabadusõjast kirjalikke mälestusmärke koguma, selle kangelasi, mõtteid, meeolusi ja muuseid fikseerima, üles kirjutama! Igauks sõjast osawõtja, käsi külge! Teie käte arw selles töös ei wõi kunagi liiga küllaline olla.

Mida rohkem mälestusi, memuaare, mõtteid, episoodide, juhtumiste kirjeldusi ja armustamist, seda tänuslikum on meile tulewitu ajaloolane.

Ainult paljast, halastit tõtt!

Luiskamine ja faktide walesti edasianne, on täiesti wääretuseta töö.

Et suuremale hulgale mainitud ülesannet hõlbus-tada ja teaduslikule alusele seada, olgu siin toodud teadete korjamise juhtnõõrid:

1. Korjaja ja kirjutawa rahwawäelase: wäeosa, nimi, aukraad, amet, elulugu kuni Wabaduse sõjani.

2. Misjugustes oludes ja mõttega (ainult tõtt!) astusite rahwawälke?

3. Teie iseäralised juhtumised ja nähtused esimesilt sõjapäewilt. Meie suur taganemine: iseloomulikul episoodil.

4. Järgnewate huwitawate lahingute ja sõjaliste juhtumiste kirjeldus (kindlasti üles tähendada koht, aeg, osawõtjate isikute nimed ja teenistuse adressid).

5. Teie armamised mõnebe huwitawate operatsioonide kohta.

6. Juhtumised wäeosas wäljaspool lahingu seisuforda.

7. Silmapaistwad ohwitserid ja rahwawäelased wäeosas ja misjugused juhtumised ja episoodid teil neist teada?

8. Silmapaistwate ohwitseride ja rahwawäelaste wälimuse ja iseloomu kirjeldus.

9. Pidude ja paraadide kirjeldus.

10. Meeleoluliselt ülewad momendid wäeosas?

11. Omawahelised tülid ja hõõrumised wäeosas ja kuidas neid lihtwideeriti?

12. Ülemate ja rahwawäelaste wahetord wäeosas. Wahetuhtumised sel ajal.

13. Teie haawamise juhtumised. Elu laatsaretis. Seljataguse meeolelu teie nähtuna?

14. Kas jääte teenistusse ja misjugustel põhjustel? Kui lahtute — misjugustel põhjustel?

15. Kuidas hindate sõjamehe elutüüri? Misjugused küljed temas teile meeldiwad, misjugused ebaarmsad?

16. Andke wäeosa teadete kogumise komisjonile kõik oma päewaraamatud, sõjalised märkused, kirjad sõpradelt teistest wäeosadest wõi jälle ära kirjad neist. Wiimastele kirjutaja täielik sõjawäeline ja tsiviil-adress juure lisada.

17. Andku teadete kogumise komisjonile igauks korjaja enese ja kirjeldatawa kangelase fotografiline üleswõtte datumiga.

18. Andke teadete komisjonile üleswõtteid wäeosa grupedest, kindlasti ära tähendades üleswõtmise aja, kohta, wäeosa grupe nime ja adressi.

19. Andke teadete kogumise komisjonile wäeosas tehitud karrikatuure ja wäeosa tegewust kujutawaid pilte.

20. Kirjutage üles ja andke teadete kogumise komisjonile wäeosas tarwitusel olewad iseäralised ja iseloomulised ütelsed ja kõnekäändud ja isikute pilkenimed, ära tähendades, kust iga iseloomustaw sõna, ütelus ja nimi alguse on saanud.

21. Polgu, bataljoni, roodu, eskadroni, batarei, komando ja teised ülemad andku oma taktiliste kirjeldus kaitseõjast kui ka pealetungimises ja juhtumiste kirjeldused, kus ta neid on tarwitanud.

Celpool tähendatud teadete liigitus on näitlik. Igatahes oleks küll soowitaw iga küsimuse peale wastata; kuid iseenesest arusaadam, et soowi korral wõib wastata ka ainult üksikute huwitawamate küsimuste peale ja uusi punkte weel juure lisada.

Mida rohkem ja mida tätelikumad teated, seda soowitawam. Ainult tõtt!

Iga wäeosa waligu eht määraku kohe üks asjast huwitatud ja nõutud eeltingimistega ohwitser eht rahwawäelane wäeosa „Wabaduse sõja teadete kogujaks“. Temale määratakse tema enese walikul taks abilist.

Teadete komisjon asugu kohe tegewusse: amal-dagu wäeosale suuremas arwus üleskutse teadete korjamiseks ja töötagu isiklikult kõigi abinõudega selle rutulisets läbiwiimiseks.

Oleks soowitaw ühistöö wäeosa ajaloo kirjutajaga, kuid mitte kunagi neid ülesandeid ühendada. Meie wäeosade ajalood on senini wõimata lohatalt ja puudulikult kirjutatud.

Kõik korjatawad teated jäägu esialgu kuni korralduseni wäeosa arhiivi.

Unitwer.

Juurelisatud

Wabariigi laenude tutvustamise komitee lendleht

palutakse kõikides asutustes ja awalikkudes kohtades võimalikult nähtawale kohale üles kleepida.

Sõjawäe marsšilaulud.

Meie noore wabariigi sõjawägi on marsšilaulude poolest weel kaunis kehwal järjel. Uleminewal aastal, kui meie sõjawägi nõnda ütelda üle 88 tekkis, ei olnud neid pea olemaski. Ühe aasta jooksul on neid siiski juba kaunifene kogu loodud ja otsitud, kuid kahjuks ei ole kõik laulud hästi õnnestanud. Mõnelgi kõlawal laulul on sedawõrd toored sõnad, et nende tarwitamist kudagi lubada ei võiks. Meie noor sõjawägi ei wõi milgi tingimisel enda peale kõlblusewastast õõwarju heita. Meie peame näitama, et meie kultuurarahwas oleme. Kadugu sellepärast tooretsulised ja kahemõttelised laulud, kus nad weel tarwitusel juhtuwad olema. Meie senised marsšilaulud on suuremalt jaolt „sõdurite-luuletajate“ enda waimusünnitused. Meie ei wõi — ega ole see ka nii wäga tähtis — nõuda, et need laulud täitfa luulekunsti nõuetele wastaksid riimi, mõtete järjekorra j. n. e. poolest. Meil on waja sõjawägede jaoks lihtsaid kõlawaid laule, ja suuremalt jaolt loowad sõdurid ise endale niisugused. Ei oleks ju meil sõjawäelastel ka midagi selle wastu, kui mõni kangelane luulewäljal meile selles suhtes mõne kingituse teeks. Igatahes, kui tahame meie roodudest sõnade poolest wängeid laule wälja tõrjuda, siis peame katsuma neile muud, paremat, ilusamat asemele muretseda. „Sõdur“ on meie otsekohene healekandja. „Sõdur“ wõiks siis selles sihis ka meile oma abi pakkuda, äratrükkides sõdurite laule, kohaseid kultuura-rahwa sõjawäele, mida wiist, kui asi algatatud, kaunike kogu meie „luuletajate-sõdurite“ poolt kokku saadetakse*). Igale saadetud laulule peaks tingimata wiis juurelisatud olema. Loodan, et sel teel kaunike kogu kõlawaid ja meeldiwaid marsšilaule meie sõjawäes üleüldiselt tarwitusele tuleb. Wiltrop.

Langenud wendadele.

(Wiisil: „Спите, орлы боевые“).

Wiltrop.

I.

Lahingus langenud wennad,
magage rahulist und;
igawest mäletab Eesti
ohwrid, mis toonud te tal.

II.

Lõpmata raskust ja waewa
kannud te kodumaa eest;
elugi noorelt ka jätnud
wõideldes priiuse eest.

III.

Nüüd on kõik unustud piinad,
haawad, kõik walud ja wead;
igawest unele koondund
kalmu all rahus te read.

*) Toimetus on heameelega walmis sarnaseid laule awaldama.

Segateated

Wabariigi sõjawägede ülemjuhataja kindral Laidoner

waliti 27. weebbruaril ühel healel Wabariigi Ohwitseride Kogu auliikmeks, tähele pannez tema teenuseid Wabariigi wägede juhatamisel üleüldse ja Ohwitseride Kogu wastu isearaldi.

Wägede ülemjuhataja seletus Eesti-Läti wahekorra asjus.

Silmas pidades wiimaste päewade ärewaid teateid Lätimaalt sõjaliste ettevalmistuste kohta Eesti wastu teatan ja käsen juhtnõõriks wõtta järgmist: 1) Täiesti rahulikuks jääda. 2) Meie sõda ei karda, aga meie sõda ei taha. 3) Meie walitsus on kindlal arwamisel, et kõik piiriküsimused Eesti ja Läti wabariikide wahel peawad saama otsustatud rahulikult, selleks on meie walitsus juba mitmel korral sammusid astunud Läti walitsuse ees, ja nüüd on meie walitsus ettepaneku teinud piiriküsimuse otsustamist anda segakomisjoni kätte, kus oleks otsustaw heal Briti walitsuse poolt määratud erapooletul esi mehel. 4) Lätimaalt on meie sõjawäed suuremalt osalt juba ammu tagasi tõmmatud ja 18. märtsiks saawad ka wiimased raudteejaamad Stafeln ja Saulek Läti wõimudele üle antud. 5) Meie ajutine tollipiir on sisse seatud meie rahwuslisel piiril ja kohati waieluse all olewal maaribal ja sellele liinile jääwad meie sõjawäed seniajani kuni piir Eesti ja Läti wabariikide wahel saab lõpulikult kindlaks määratud. 6) Piiri käsen kindlalt walwata, aga ühes sellega igapidi selle eest hoida, et sõjariistus kofkupõrkamised meie ja Läti sõjawägede wahel ei saaks prototseerimise teel wälja kutsutud. 7) Kõik sõjawäed peawad walmis olema iga silmapilk oma riigi ja rahwa isefeiswust ja puutumatusi kaitsma iga wõimu wastu, kes meid ähwardaks, aga kordan — meie sõda ei taha, meie ei ole mitte selleks rahu teinud, et teise naabriga sõda alata, waid selleks, et kõikide naabritega rahu elada ja sellega meile ja neile wõimaldada rahulikku kultuurilist edenemist. 8) Sellepärast — kindlas usus oma jõu sisse jatkame rahulikult oma tööd. Wanemate aastakäikude demobilisatsioon saab edasi kestma. See telegramm edasi anda kõikidele üksikute wäeosade ülematele.

Tallinnas, 12. märtsil 1920.

Kindral-major Laidoner.

Wõitlused Soome-Wene wäerinnal.

Soome peastaab teatab: 17. märtsi hommikul olid Soome wäed sunnitud lõwa wõitluse järele enamlaste ülesku tõttu jätma Sout järwe ja Janta järwe ja taganema Bora järwe poole. Soutjärwe küla on suuremalt osalt maha põlenud ja suurtüki tulega puruks lastud.

Enamlistelt wäerindadelt.

Bõhja wäerinnal on enamlasted Murmanski linna ja lääne wäerinnal Dwrutshi linna ära wõtnud.

Wäerinna teater.

Wäerinna teater on oma esimeselt ringreisult tagasi jõudnud. Etendusi oli: Soborskis 4, Lauras 2, Petseris 2, Võrus 3, Antslas 1. Wäerinnateatri etendustel käis umbes 4000 sõdurit. Ringreisul oli teater 13 päeva ja andis 12 etendust. Teatril tuli suuremalt osalt kaks lorda päevas mängida. Etendused algasid kell 15 päeval ja kell 18 õhtul, eestawa kestis läbi segi kaks ja pool tundi. Ringreisust võtsid osa alalised truppe liikmed, juhataja G. Möller, A. Siik, Ed. Türt, W. Karro, pr. M. Möller, pr. M. Türt, J. Annot ja muusikafunktsionid Maltseff, S. Lindpere, A. Teller. Et kowadise tee lagunemise tõttu liikumine wõimatataks läks, oli teater sunnitud Tallinna tulema, et uut reper-tuaari ette walmistada ja korradusi teha. Järgmine reis on kawatsetud Soomusrongide diwiisi umbes ühe nädala pärast.

Wõidulaenu piletid

on müüdnud kuni 18. märtsini 103.330 piletit.

Tähendub arw jaguneb üffikute Wabariigi ma-fondade ja nende linnade peale järgmiselt (müüdnud piletitte arwu järgi korraldatult):

Harju maakond	40754.
Tartu "	20874.
Wiljandi maakond	11287.
Narwa linn	6515.
Pärnu maakond	6101.
Wiru "	8544.
Walga "	3945.

Järwa maakond	2642.
Lääne "	2325.
Wõru "	1801.
Saare "	1400.
Petseri "	832.

Nendes arwudes on Riigi renteide, era- ja ühis-tegeliste rahaasutuste kaudu müüdnud 66.513 piletit ja pankade kaudu 86.817 piletit.

*** || Kirjawastused. || ***

Vanem alamohwitser J. K. Sakala parti-sanide polgus. Praegu maksma korra järele on sõjawäelase palk ameti järele, mitte aukraadi järele. Amet hoitakse sõjawäelasele alal, kui ta mitte üle kahe kuu wäeosast ewatueeritud ei ole.

Partisan. Kui Teie dokumendid kaduma on läinud, siis on küll waewalt wõimalik endist nimetust tagasi saada.

Wastutaw toimetaja: Kindralstaabi polkownik **Rint.**

Wäljaandja: **Wägede Ülemjuhataja staab.**

Tarwitatakse

nooremad kirjutajat

rahwawäelast, kes ka raamatupidamist tunneb. Soowiawaldused ühes senise teenistuse kirjeldusega saata „Sõduri“ talitusse märgi „Kirjutaja“ all.

Trükist ilmunud

uus täielikum (192 lehek.)

Sõduri käsiraamat,

mis sisaldab eneses kõik tarwilikumad sõjawäe õpeained, nagu: siseteenistus, distsiplinaarkord, ridateenistus, wäljakord, laskeõpetus, warjumine, topografia ja garnisoni teenistuskord.

Raamatu hind 15 marka.

Tellida wõib kas Soomusrongide Diwiisi Tagawara-Pataljonist ehk G. Rohti raamatukauplusest, Tartus, Promenadi tän. 6.

Wõidulaenu piletid

müüakse kõigis pankades, renteides, posti- ja telegraafi kontorites ning laenu- ja hoiu ühisustes.

Pileti hind on 105 marka.

Esimene wõitude loosimine on 1. aprillil s. a.

Loositakse wälja 2000 wõitu. **Esimene wõit on 250.000 marka.**

Rutaku piletite ostmisega igaüks, kes tahab wõita!

EESTI WABARIIGI 1920. a. WÕIDULAEN 100.000.000 marka.

kindlustatud kogu Eesti Wabariigi warandustega ja sissetulekutega.

Laen on wäljaantud 10,000-es seerias, igas seerias 100 piletit.

Pileti nimeline wäärtus 100 marka, wäljalaske wäärtus 105 marka.

Protsentide asemel loositakse kogu laenu peale 10 aasta jooksul 40.000.000 marka.

Loosimised on neli korda aastas, kus iga kord 1.000.000 marka wälja loositakse.

Wõitude arw.	Üksikute wõitude summad.	Wõitude kogu- summad.
1	250.000 marka	250.000 marka
1	100.000 "	100.000 "
1	50.000 "	50.000 "
5	10.000 "	50.000 "
12	5.000 "	60.000 "
20	2.000 "	40.000 "
60	1.000 "	60.000 "
500	500 "	250.000 "
1400	100 "	140.000 "
2000 wõitu		1.000.000 marka.

Wõiduloosimisel wõidawad üksikud piletid, mitte aga terwed seeriad.

Wõidusummad makstakse puhtas rahas wälja. Wõitnud pilet wõtab osa kõigist järgmistest wõiduloosimistest, kunni ta kustutamisele langeb.

Iga kustutusele langenud pileti eest maksab Riigikassa 100 marka.

1920. a. wõidulaenu wõidud sissetulekumaksust wabastatud.

Eesti Wabariigi wõidulaenu piletid on kunni 30. märtsini wäljalaske hinna eest saada kõigist

renteidest,
post- ja
telegrafi kontoritest,
laenu- ja
hoiu ühisustest,

Wast. kredit ühisustest,
Aktsia pankadest,
Eesti Pangast ja
Riigikassast.

Riigikassa Peawalitsus.